

Інноваційні технології художньо-естетичного спрямування Розвиток творчих здібностей в образотворчій діяльності за методикою Л.Шульги

Автор-розробник — Людмила Миколаївна Шульга, вихователь-методист дошкільного навчального закладу № 242 м. Запоріжжя. Вона є автором альтернативної програми «Розвиток творчих здібностей старших дошкільників на заняттях з малювання», що зацікавила багатьох вихователів закладів дошкільної освіти.

Л.М.Шульга має багато публікацій матеріалів з власного досвіду, є автором навчальних видань для розвитку творчого потенціалу дітей 3-6 років.

Основна ідея її технології : малювання — діяльність, що сприяє появі й розвитку почуттів. Діти зображають навколишнє тільки після емоційних зустрічей з ним у процесі спостереження, розгляду картин, слухання музики, читання, розповідання.

Головне завдання організації зображувальної діяльності — виховання естетичних почуттів, допоміжне — навчання технічним прийомам. Що більше органів чуття беруть участь у сприйманні навколишнього, то повнішими будуть уявлення і глибшим — пізнання.

Основними завданнями з розвитку здібностей дошкільників в образотворчій діяльності для вихователів є:

- набуття компетентностей, необхідних для спрямування образотворчої діяльності на розвиток творчих здібностей дітей дошкільного віку;
- опанування основами теорії творчості, розуміння основних концепцій творчості у контексті образотворчої діяльності;
- набуття знань про психологічні аспекти творчості, особливості творчого розвитку дитини дошкільного віку;
 - опанування педагогічних підходів, технологій, методів і прийомів, спрямованих на розвиток творчих здібностей дітей в образотворчій діяльності;
- набуття знань, навичок та умінь щодо розуміння природи художньої творчості, створення сприятливого середовища для розвитку творчих здібностей дітей, враховуючи їхні індивідуальні особливості (пріоритет)

Основні методики з розвитку творчих здібностей дошкільників на заняттях з малювання

1. Щоб краще зрозуміти своїх нових друзів, пише Л.Шульга, слід проводити **заняття-зустрічі**, у процесі яких у дитини формується особливе поетичне

ставлення до приладдя художника, яким вона буде користуватися. Такі заняття стосуються дітей 4року життя. Їх мета — організувати зацікавлене спілкування, що допоможе дитині чутливіше реагувати на зовнішній світ, тонше сприймати його. Відповідні зустрічі становлять цілий цикл занять.

2. Розвиток творчих здібностей дошкільників продовжується на заняттях з малювання, організованих за методикою «занурення». Близькі за темою і змістом заняття об'єднуються в один цикл (3—4 заняття). Його завдання — здійснити «занурення» у певну тему. Структура циклу: перше заняття — ознайомлення. Воно має інформаційне й емоційне навантаження. Основна частина присвячена «зануренню» в тему і лише невеличка — малюванню, що проводиться у вигляді вправ з фарбами, пензлем або олівцями. Друге та третє заняття підпорядковані меті набуття певного досвіду з теми, оволодіння прийомами й технікою малювання. Це вже навчальні заняття ознайомлювального характеру. Четверте — творче заняття, на якому вихованці висловлюють своє ставлення до навколишнього, виражають у малюнку свої почуття.

3. Л.Шульга рекомендує при ознайомленні дітей з творами художників «**учити слухати картину і бачити музику**. Розвивати уяву. Учити дивуватися, захоплюватися, милуватися і передавати свої почуття словами. А через певний час - створювати палітру кожної пори року під супровід музики. Наприклад, ознайомлюючи дітей з портретом, симетрією обличчя, неповторністю рис обличчя, учить дітей розуміти людину, її стан. Передавати характерні риси зовнішності близьких людей у малюнку».

Прогнозовані результати: діти вчаться помічати красу навколишнього світу, використовують для зображення різноманітні засоби та матеріали, встановлюють зв'язок між звуками й барвами.

Методичні рекомендації щодо розвитку творчості у дітей середньої групи в зображувальній діяльності

1.Милування красою на заняттях з малювання

Мета:

- Вчити дітей помічати красу в навколишньому світі.
- Розвивати естетичну чутність у сприйнятті світу.
- Вчити відгукуватись на красиве емоціями і почуттями, дивуватись, захоплюватись, милуватись.
- Розвивати здатність до естетичної оцінки.
- Викликати бажання спілкуватися з красою, насолоджуватись процесом створення краси.

Використовується:

- при сприйнятті природи;
- при розгляданні натури;
- при сприйнятті живопису;
- при зустрічі з декоративно-ужитковим мистецтвом;

- при ознайомленні і спілкуванні з художнім матеріалом;
- при сприйнятті кольору;
- при розгляданні малюнків.

Ознайомлення з художнім матеріалом

Мета:

- Познайти дітей з особливостями художнього матеріалу: з чого виготовлені, з яких частин складаються, чим відрізняються тощо.
- Одушевити предмети, з якими працює художник.
- Встановити відношення між художнім матеріалом і оточуючим світом.
- Познайти з технікою малювання.
- Оволодіти культурою відносин із художнім матеріалом.
- Розвивати уяву в процесі спілкування з художнім матеріалом.

Тематика занять:

- Світ художника.
- У гостях у пастелі.
- Народження вуголька

3. Ознайомлення з кольором

Мета:

- Ознайти дітей з розмаїттям кольорів у навколишньому світі.
- Дати інформацію про сполучення основних і складених кольорів.
- Навчити дітей відчувати характер кожного кольору, визначити зв'язок між кольором і запахом, температурою, звуками, настроєм, смаком.
- Учити дітей знаходити предмети певного кольору у навколишньому світі.

Тематика занять:

- Букет фарб.
- Народження рожевої фарби.
- Зустріч синьої і білої фарб.
- Зимовий килим (сріблястий колір).
- Ознайомлення із салатним кольором

4. Ознайомлення з зображувальним мистецтвом

Мета:

- Розвивати здатність відчувати красу у мистецтві.
- Познайти дітей з мистецтвом живопису та його жанрами: пейзажем, натюрмортом.
- Познайти дітей з декоративно-ужитковим мистецтвом: з народною іграшкою Опішні, димківською іграшкою.
- Оволодіти культурою споглядання, милування творами мистецтва.
- Розвивати чуттєве сприйняття мистецтва.
- Вчити емоційно відгукуватись на красу мистецтва.

Тематика занять:

- Про що розповів пейзаж.
- Чудова іграшка (Опішня).
- Ознайомлення з натюрмортом.
- зустріч з димківською іграшкою.

5. Використання елементів психогімнастики на заняттях

Мета:

- Створити умови і допомогти дитині увійти в художній образ.
- Вчити передавати ознаки, особливості образу діями, рухами, емоціями, мімікою.
- Виховувати здатність відчувати образ.
- Розвивати творчість у самовираженні.
- Встановлювати зв'язок між собою і образами оточуючого світу.

Основна діяльність дитини - гра. В грі дитина здатна перетворитись в будь-який персонаж казки і відобразити його характерні особливості. Можливості перетворювання можна використовувати на заняттях з малювання як вправи з психогімнастики.

Перелік вправ:

- Смачне яблуко.
- Я - дерево.
- Я - їжачок.
- Я - птах.
- Кімнатна тварина.
- Я - зайчик.
- Я - сніжинка.
- Я-пролісок.

6. Імпровізовані казки, фантазування на заняттях із малювання

Мета:

- Зацікавити дітей художнім матеріалом, об'єктом та процесом малювання.
- Оживити навколишній світ і допомогти дітям глибоко відчувати і пізнати його предмети і явища.
- Розвивати емоційну чуйність, асоціативно-образне мислення і уяву.
- Виховувати у дітей впевненість у собі.
- Розвивати виразність мовлення.

Використовується:

- при ознайомленні з художнім матеріалом;
- при ознайомленні з кольором;
- під час спілкування з художнім матеріалом;
- під час малювання;

- при розгляданні малюнка;
- під час спостереження за об'єктом малювання;
- під час слухання музичного твору.

7. Використання музики на заняттях із малювання

Мета:

- Поглибити чуттєве сприйняття краси у світі.
- Показати дітям гармонію звуків і кольорів у природі.
- Розвивати асоціативно-образне мислення.
- Створити емоційний настрій на занятті.

Використовується:

- при фантазуванні;
- у психогімнастиці;
- у вправах на розвиток уяви;
- у сенсомоторних вправах для руки;
- при малюванні.

8. Сенсомоторні вправи для підготовки руки дитини до малювання

Мета:

- Вчити дітей правильно тримати олівець і пензлик.
- Координувати рухи руки, необхідні для малювання.
- Розвивати дрібні м'язи руки.
- Досягнути вільного, легкого, точного руху руки.

Перелік вправ:

- Пензлик вітається.
- Пензлик танцює.
- Пальчик стрибає.
- Пензлик на прогулянці.
- Олівець малює у повітрі.

9. Вправи зі словом на заняттях із малювання

5Мета:

- Познайти дітей із словами, якими користується художник.
- Вчити використовувати різну силу голосу.
- Вчити дітей грамотно і правильно промовляти нові слова.
- Збагачувати емоційну насиченість у промовлянні нового слова з відтінками різного настрою.
- Розвивати почуття ритму і мелодійності у промовлянні слова.

Перелік вправ:

- Шепотіння слова.

- Прокричи слово.
- Слово стрибає.
- Слово співає.
- Сумне слово.
- Здивоване слово.

Цікавими є поради Людмили Шульги щодо створення умов щодо розвитку творчості у дітей середнього дошкільного віку, «якщо» для розвитку творчості:

1. Якщо Ви вмієте любити себе як унікальну частинку великої Природи, Ви навчите цьому дітей. Дитина, не спроможна себе любити, не може залишатись щирою. Без щирості неможлива творча свідомість.

2. Якщо Ви поважаєте і любите оточуючих, Ви навчите цьому дітей.
Пам'ятайте: Повага передбачає відсутність насильства. В ній мається на увазі бажання, щоб інша людина росла і розвивалася такою, якою її визначила природа. Повага - це здатність усвідомлювати унікальну індивідуальність людини. Любов - акт давання: віддати свою радість, свій інтерес, свої розуміння, знання, почуття.

3. Якщо Ви звертаєте увагу на достоїнстві дитини і вірите в її можливості - Ви навчите її вірити в себе і отримувати, перемогу.

Пам'ятайте про першу формулу освіти "Ти все зможеш!"

4. Якщо Ви вмієте авансом дарувати похвалу і небайдужі до творчості дитини - в неї більше шансів відбутися.

Пам'ятайте: "Таланти виховуються заохоченнями" (В.Оствальд)

5. Якщо Ви порівнюєте одну дитину з іншою, Ви блокуєте можливість розуміти і приймати іншу.

Пам'ятайте: Порівнювати дитину можливо тільки з нею самою - сьогоднішню із вчорашньою.

6. Якщо Ви допоможете дітям відчувати глибину сприймання, побачити навіть у маленькому предметі великий світ, навчите дивитись і бачити, слухати і чути., розуміти, відчувати і любити - Ви подаруєте їм радість високої культури.

Пам'ятайте: Високій культурі неможливо навчити, її треба увібрати в себе. Вона не тільки в логіці, вона в почуттях.

7. Якщо Ви пропонуєте дитині свободу і вчите нею користуватися – Ви підтримуєте в дитині енергії розвитку, пізнання і творчості.

Пам'ятайте: Заборона для дитини - гальма, які зупиняють дії всіх цих енергій.

8. Якщо Ви разом з дитиною шукаєте рішення, а не перевіряєте, чи правильно вона намалювала, - Ви розвиваєте можливість творчого бачення і не засмічуєте сприйняття стереотипами.

Пам'ятайте: Немає правильних і неправильних малюнків і фантазій! Дитина не помиляється, вона шукає свій шлях. Дуже велика небезпека для творчості – штамп

9. Якщо Ви чекаєте в малюнку відображення не того, що бачить дитина, а як вона бачить і як відчуває - Ви підтримуєте дитячу геніальність.

Пам'ятайте: Дитина живе на іншому рівні - фізичному й емоційному і відчувати як доросла людина - не може.

10. Якщо для Вас важливо те, як Ви відкрили, аніж те, що Ви відкрили, Ви вчите дітей одержувати задоволення від пізнання.

Пам'ятайте: Знання приходять тоді, коли Ви розумієте, як Ви зрозуміли. І Вам цікаво розуміти.

11. Якщо Ви не поспішаєте в спілкуванні з дітьми - Ви вилучаєте байдужість.

Пам'ятайте: В спілкуванні з прекрасним мовчанням можна сказати більше, ніж словами.

12. Якщо діти працюють з цікавістю, вони застраховані від примушеної діяльності. Примушення для дитини завжди стрес, при якому організм знаходиться в постійному напруженні.

Пам'ятайте: Щоб захопити дітей, треба спочатку захопитись самі.

13. Якщо Вам не подобається малюнок дитини, не поспішайте давати негативну оцінку. Невизнаний малюнок замикає особистість маленького художника.

Пам'ятайте: Праця душі дитини заслуговує визнання. Похваліть авансом і спробуйте подивитись на малюнок очима дитини.

14. Якщо Ви радієте творчим успіхам дітей, Ви вчите їх радіти чужим перемогам.

Пам'ятайте: Східна мудрість наголошує: "Поспішайте захоплюватись людиною, інакше ви пропустите радість".

Підготувала вихователь Ольга Мазурик.